

נחום לאם שיח--כנס עולמי של רבנים

1. אני רואה שלפי התכנית שהוכנה מראש, אני הנואם החמישי במושב זה. הרב סיטרוק הוא הגבאי, רה"מ הוא הכהן, ואני הקטן--אחרון. זה אומר משהו: לפי ההלכה רק בחג קוראים לחמשה אנשים לעלות לתורה. וא"כ, מכיוון שיש במושב זה חמשה קרואים, סימן הוא לחגיגות שבלב--והחג הוא שמדינת ישראל הגיעה לשנת החמישים לחייה. ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

2. הגישה של היהדות הדתית בראשית התנועה הציונית המדינית, הייתה מאוד מסובכת. יש שדרשו את הציונות לשבח ויש שדרשו לגנאי. במידה-מה, ובדרכים שונות, הויכוח הזה ממשיך--פושט צורה ולובש צורה. אבל דבר אחד ברור--תהיה מה שתהיה היחס למדינת ישראל בתור ישות פוליטית, הגישה לא"י בתור שכזה הייתה תמיד חיובית! יש מחלוקת אם יישוב א"י היא מצוה באופן פורמאלי וטכני, או שהיא פלך כך פונדמנטאלי עד כדי כך שהיא אינה נכנסת לבין המצוות הפרטיות הרגילות. השאיפה לא"י חרותה בלוח לבו של כל יהודי שוחר תורה, כמעט ללא יוצא מן הכלל.

3. והתוצאה מזה היא, שאהבתנו לארץ זו לא תלויה בממשלה מיוחדת ולא במדיניות מיוחדת ולא במפלגה מיוחדת. בתקופה האחרונה היינו עדים לתופעה מחרידה--שתנועה אמריקאית שיש לה סניף כאן בארץ, הכריזה קבל עם ועדה, שאם דרישותיהם לא יתקבלו, אם הכנסת לא תחוקק כפי ראות עיניהם, אם בית המשפט העליון לא יפסוק כפי דעתם--יצוו על לכל חברי ההיכלים שלהם המצייתים לפקודותיהם שיחרומו או לפחות יחלישו את היחסים שלהם עם המדינה. האיומים האלה כנראה קלעו אל המטרה--המונים של "בני ההיכלא" שיחסיהם למד"י מלכתחילה קלושים, ואשר רוב "יהדותם" מתבטאת בתרומות ובעזרה פוליטית למד"י אבל כמעט אפס בעלייה לארץ--אלה נענו והצביעו לקונגרס הציוני--וזכו ברוב הקולות.

ויהודים אשר יהדותם היא הנכס העיקרי של חייהם, ערב ובוקר וצהרים, ואשר זיקתם לארץ הזאת בוקעת ועולה מתוך עמקי נפשותיהם ותודעתם, יהודים אשר התייחסותם לארה"ק אינה נמדדת במאה שנים אלא במאות דורות, יהודים יקרים שלא ייתכן לעולם שיאיימו לומר "אין לי חלק ונחלה באלקי ישראל או בארץ ישראל"--אלה היו עסוקים יותר מדי בעבודתם היום-יומית, ונמצאו מיעוט נבזה כאשר ספרו את הקולות. אלה שמאמינים בעם ישראל כ"עם הנבחר" אבדו אינסוף בבחירות.

שאלה, אולי, על דברים.

אין לנו להתלונן נגד משה, עלינו לשנות דרכנו מהיום והלאה. אבל זכות זאת אין לשום אדם לגזול מאתנו: שום יהודי אורתודוכסי לא יתנה את אהבתו וזיקתו לא"י בהחלטת ממשל או כנסת או בית משפט. יהודי מאמין וממשיך מסורת לא יהין להוציא מפיו איום שכזה.

בתור רבנים וראשי הקהילות, עלינו ללמוד מהרפורמים פרק בהלכות גיוס אנשי שלומנו--

להתגייס באופן שיטתי ובדרך ולא לסמוך על מעשי נסים. (המאמר של רבי יצחק יצחק ויצמן על ויצמן ואלו)
מג פלד ודא יחזקאל. כי נא קח ואת ה... אלף אלף אלף... כן אנו צריכים לאלף את ממשלתנו...)
ובתור מלמדי תורה לקהילותינו, עלינו לחזק ברכיים כושלות ולעודד רוחות מדוכאות ולבאר ולברר להם שאם אנו נחשבים כמיעוטא דמיעוטא אין זה משקף את כוחותינו האמיתיים באיכות ואפילו בכמות. יהיה מה שיהיה בעולם הפוליטי, תחליט הדמוקרטיה מה שהיא צריכה להחליט--אנו לא נזוז ממסירותנו לעם ולארץ, מאחר שכולם יסודם בהררי קודש, בתורתנו הקדושה.

חכמינו במס' שבת (ל"א.) הורו לנו: אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר? ועל השאלה הראשונה, "נשאת ונתת באמונה", יש פירוש חד ורלבנטי שהציע הרב ברוך אפשטיין, בעל "תורה תמימה" באוטו-ביוגרפיה שלו, "מקור ברוך". הוא אומר שהשאלה היא: האם עשית משא ומתן מאמונתך, האם הפכת את האמונה הדתית שלך לדבר של מיקוח?

אנו יודעים מה צריכה להיות תשובתנו. אפילו לשם ניצחון בעד התורה, אסור לנו לעשות מו"מ מאמונתנו. ואם כן: יש לנו חלק ונחלה בעם ובמדינה, אפילו אם נידחה לפינה צנועה במערכת הפוליטית. אהבת התורה ואהבת ישראל ואהבת ה' הן מעיקרי הדת. בשום אופן אינן עומדות למכירה. ומהן צומחת האהבה הרביעית--אהבת המדינה היהודית בתור שכזאת, בין אם היא נחשבת אתחלתא דגאולה בין היא בגדר סתם גאולה--שגם היא מתת האלוהים וגם בה אין לזלזל, חלילה.

זאת היא אמונתנו, וזאת היא נחמתנו ביום טוב זה של שנת החמישים למדינה--שלמרות כל הויכוחים, כל ההיסוסים, כל הבעיות והצרות הצורות, היא--שלנו, ומעולם לא נרפה ממנה ולא נכזיב אותה.